

sor: bonhomía, cercanía, respeto, paciencia, entrega. De mi promoción, fue uno de los docentes más apreciados, a pesar de la dificultad que conllevaba el estudio de la fonética histórica del español, y así fue hasta su jubilación. Un simple detalle: siempre tuvo la puerta de su despacho abierta, aunque estuviera trabajando, lo cual da una idea de su disposición a atender a cualquiera —estudiante o colega— que precisara de su atención.

Despedir a un amigo con el que has tenido ocasión de compartir vida personal y académica resulta muy difícil, pero quedan el consuelo de su recuerdo y la alegría de poder rememorar todos aquellos momentos de convivencia. Evoco aquí las palabras de San Agustín de Hipona y quiero pensar que José Mari simplemente ha pasado a la habitación de al lado, que está al otro lado del camino, y que sigue siendo para nosotros el mismo, aunque no lo podamos ver. Quiero pensar que nos pide que le demos el nombre que siempre le dimos y que hablemos de él como siempre lo hemos hecho, sin usar un tono diferente, ni solemne ni triste; que nos riamos de lo que nos hacía reír juntos y que, cada vez que lo hagamos, pensemos en él. Quiero creer que nos alienta a que la vida siga siendo lo que siempre ha sido, porque, a pesar de no estar con nosotros, el hilo que nos unió no se ha cortado.

Nos ha dejado José Mari, es cierto, pero bendecimos el tiempo durante el que pudimos disfrutar de su amistad y agradecemos todo lo que aprendimos de su sabiduría. Generosidad, bondad y sensibilidad son cualidades que se suman a las virtudes profesionales del filólogo y del profesor universitario, del difusor de la Filología Aragonesa y del estudio del español en América.

Javier GIRALT
Universidad de Zaragoza

MARTÍ AURELL CARDONA
(1958-2025)

In memoriam

El dia 6 de febrer començava el segon semestre a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona. A la classe d'aquell primer dia dins de l'assignatura *Cultures i Mentalitats a l'edat mitjana* vaig presentar la matèria, els temes, l'avaluació, etc. Vam fer una dinàmica de comentaris d'imatges, objectes i documents amb l'objectiu de fer obrir la gana per l'edat mitjana a l'alumnat. Aquell dia també vaig presentar bibliografia bàsica per a l'assignatura i vaig portar a classe el llibre del professor Martí Aurell, *Diez ideas falsas sobre la Edad Media* (Madrid: Taurus, 2024). A propòsit d'aquesta publicació vaig aprofitar breument per parlar de la seva trajectòria, de les tasques acadèmiques que ens havien unit (la direcció d'una tesi doctoral i el disseny d'un màster europeu) i de la nostra amistat. Per sorpresa de tothom a la setmana següent vaig començar la classe tornant a parlar del Dr. Aurell. I vaig comunicar que havia mort el dissabte 8 febrer de manera sobtada. Tot i no conèixer-lo a la classe es va fer un silenci més intens del que és habitual i vaig tornar a explicar la seva intensa trajectòria científica, sense oblidar el vessant humà.

Parlar de Martí Aurell és parlar d'un medievalista d'alt nivell intel·lectual però també d'una qualitat humana excepcional. Nascut en un entorn familiar profundament cristià, la

seva formació universitària es va iniciar a la Universitat de Barcelona i va continuar a la Universitat d'Aix-Marsella amb una llicenciatura i un doctorat en Història Medieval. Aquests títols es van completar amb un doctorat a l'École pratique des hautes études, a París.

El seu nom va lligat estretament a la Universitat de Poitiers, tot i que abans d'arribar-hi havia treballat de professor a les universitats de Niça, Rouen, París-Sorbonne, sempre ensenyant Història Medieval. A Poitiers, Martí Aurell va ser director del Centre d'Études Supérieures de Civilisation Médiévale i de la revista *Cahiers de civilisation médiévale*. En la mateixa persona s'unia el professor i el bon gestor de la recerca, impulsant publicacions i col·leccions de llibres, la celebració de congressos i espais de debat, acollint estudiants d'arreu que volien completar els seus estudis i les seves recerques en un lloc de referència com és Poitiers. Des d'allí el professor Aurell va impulsar sempre una recerca innovadora i interdisciplinària sobre les societats feudals. Ho vaig poder comprovar en dues ocasions en les quals vaig tenir el goig i la sort d'ésser allí.

Però també cal destacar la seva extensa carrera com investigador, perquè un professor universitari s'ha de recolzar en dues crosses: l'ensenyament i la recerca. Encara n'hi pot haver una tercera, que és la gestió, aspecte en el qual, com s'ha dit, es va centrar en la gestió de la recerca. L'obra de Dr. Aurell se centrà en l'anàlisi de la noblesa medieval, entesa no només com a grup social privilegiat, sinó com a actor polític dotat d'un potent sistema simbòlic. Els seus estudis sobre la genealogia com a instrument de legitimació, sobre la memòria dinàstica i sobre la construcció dels discursos del poder entre els segles XI i XIII li valgueren un reconeixement internacional. Amb especial atenció a l'àmbit anglonormand i a la casa dels Plantagenet, va contribuir decisivament a renovar la comprensió de les relacions entre parentiu, poder i identitat a la societat feudal.

Dotat d'una sòlida erudició i d'una gran capacitat d'anàlisi, Aurell va saber integrar tradicions historiogràfiques diverses, en un diàleg constant entre la metodologia francesa i les aportacions de la recerca hispànica i anglosaxona. Va evitar sempre els reduccionismes i va practicar una història oberta als textos, als rituals i a les representacions, en què la política s'anàlitzava com una construcció cultural i no només com una successió de fets. El seu estil de treball, marcat també pel rigor filològic basat en la seva formació en aquesta matèria, juntament amb una gran claredat expositiva, el va fer especialment apreciat en àmbits com el de la romanística, amb la qual va mantenir una relació intel·lectual constant.

Martí Aurell va ser un mestre proper i atent, respectuós amb les aportacions dels altres i disposat sempre a compartir coneixement. Aquesta qualitat humana es reflecteix en la seva capacitat per teixir vincles sòlids entre investigadors de diversos països i disciplines. I aquí he de referir-me novament a qüestions personals. Vam compartir la direcció d'una tesi doctoral (Josep M. Masnou, *La vida canonical al Bisbat de Vic (886-1230): l'aplicació de la reforma gregoriana a partir de l'estudi prosopogràfic*, Barcelona, 2021). I vam treballar conjuntament amb altres col·legues d'altres universitats en el disseny d'un màster europeu centrat en l'edat mitjana. Sempre va mirar la Universitat de Barcelona com un lloc de referència, potser immerescut, potser perquè allí va començar la seva passió pel medievalisme. Però cal capgirar aquesta idea, perquè el referent és el Dr. Aurell i la seva obra, que continuà essent un mirall per a tothom qui s'interessà per la construcció històrica del poder, de la memòria i del parentiu. Un referent acadèmic i també humà, compromès amb la docència i amb la formació de joves investigadors, distingit amb una actitud dialogant, la seva generositat i la seva discreció. Una vida intensa que es va acabar el passat mes de fe-

brer, de forma silenciosa i sense fer soroll, com sempre va viure el professor Aurell. Descansi en pau.

Daniel PIÑOL ALABART
Institut de Recerca en Cultures Medievals
Universitat de Barcelona

GÉRARD GOUIRAN
(1945-2025)

Avec le décès du professeur Gérard Gouiran le 14 mai 2025, c'est un moment des études occitanes et médiévales en France qui s'est achevé, compte tenu du rôle majeur qu'il a joué, depuis plus de quarante ans, dans ce champ de recherches. Nul doute que parmi les lecteurs d'*Estudis Romànics* il en est qui l'ont connu, ou qui à tout le moins ont lu ses contributions à l'étude de la littérature d'oc du Moyen Âge. Mais un rappel de son riche parcours ne sera néanmoins pas inutile.

Gérard Gouiran est né en 1945. Sa famille, socialement modeste, vivait dans un village des alentours de Marseille, le Rove. Mais une scolarité brillante va assez vite le mener sur une voie à laquelle ses origines ne le prédisposaient pas. Il intègre l'Ecole Normale Supérieure de Saint-Cloud en 1966, obtient l'agrégation de lettres classiques en 1970. Ses débuts dans l'enseignement secondaire, ponctués de séjours à l'étranger (Colombie, Roumanie) lui permettent d'acquérir un sens de la pédagogie qui ne le quittera plus. Parallèlement, il s'engage dans la voie de la recherche en littérature médiévale. Mais contrairement à la plupart de ceux qui en France se spécialisent en ancien français, il choisit, lui, une voie moins évidente et a priori moins prometteuse en termes de carrière : il suit les cours du Professeur Rostaing à l'Institut d'Etudes Provençales de la Sorbonne, où il retrouve à travers l'occitan du Moyen Âge, quelque chose qui le renvoie à la langue vivante de sa famille. C'est donc logiquement que sous la direction du professeur Raymond Arveiller, il entreprend une thèse sur le troubadour Bertrand de Born, qu'il soutient en 1985 alors qu'il enseigne déjà à l'Université d'Aix. Ce n'est pas un sujet si facile : éditer les poésies de ce troubadour requiert d'abord la consultation des divers manuscrits (vingt-cinq au total) dans lesquels elles figurent, en amont de l'établissement du texte. Et il faut également rendre compte de la richesse du parcours du seigneur d'Hautefort, connu non seulement par les *vidas* des manuscrits mais aussi par des sources d'archives et des chroniques contemporaines, ce qui n'est pas si fréquent pour les troubadours ordinaires, mais se justifie par son statut social et son rôle politique au cours des conflits qui opposent entre eux les fils d'Henri II Plantagenêt. Gérard Gouiran doit donc se faire historien, avant même d'aborder des dimensions plus classiques renvoyant à la définition de la littérature courtoise. Non sans apporter au passage une nuance au tableau traditionnel dressé du personnage —en gros, une sorte de soudard : l'homme est bien plus que cela. Ce sont les éditions de l'université d'Aix qui publient cette thèse (*L'Amour et la guerre, l'oeuvre de Bertrand de Born*, deux volumes, 1985) avant d'en fournir une édition abrégée deux ans plus tard.

Mais ce n'est là qu'un début. Parallèlement à l'enseignement, à Aix d'abord puis dès 1986 à l'Université Paul-Valéry de Montpellier où il reprend la chaire de Robert Lafont, il publie avec régularité articles et ouvrages. Ce n'est pas le lieu ici de reprendre l'ensemble de